

УПРАВЛІННЯ ТРЕНУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДЗЮДОЇСТІВ-ВETERANІВ ШЛЯХОМ АКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ

Формуючий експеримент з перевірки ефективності педагогічної системи професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів з використанням інтерактивних методів був проведений в реальних умовах тренувальної діяльності випробовуваних. Акцент було зроблено на особливостях спортивно-професійної діяльності дзюдоїстів-ветеранів та інтерактивних формах навчання (семінари типу «кругле татамі», ділові ігри, тренінги, що імітують ситуації змагань, колективні вирішення спортивно-професійних завдань; заохочення до гнучкої зміни соціальних ролей, занурення в реальну атмосферу спортивної співпраці або суперництва з вирішення проблем, що виникають, оцінка дій партнерів і своєї власної поведінки та ін.). Позитивним результатом дії експериментальної програми стали зрушення в параметрах, що характеризують ефективність розвитку дзюдоїстів-ветеранів, які пройшли експериментальний курс.

Ключові слова: інтерактивні форми навчання, дзюдоїст-ветеран, тренувальна діяльність, педагогічна система, спорт.

Постановка проблеми. Проведений у ході дослідження аналіз стану проблеми професійно-особового розвитку різних категорій спортивних фахівців дзюдо на основі передових інтерактивних технологій і методів педагогічної дії виявив наявність ряду суперечностей, які не можуть бути дозволені в рамках існуючих форм організації тренувального процесу. До основних із цих суперечностей слід віднести такі: між наявністю істотних досягнень у розробці сучасних інтерактивних технологій і методичною невпорядкованістю їх використання в системі професійно-особового розвитку й саморозвитку спортивних фахівців у галузі дзюдо; між зростаючими вимогами до рівня професійної компетентності спортивних фахівців і відсутністю належного інформаційно-технічного забезпечення їх діяльності; між необхідністю постійного застосування в системі професійно-особового розвитку дзюдоїстів сучасних інтерактивних технологій і обмеженістю доступу до них у реальних умовах практичної роботи. Усе це повною мірою відноситься й до сфери професійно-особового розвитку й саморозвитку спортсменів-дзюдоїстів-ветеранів, представлених у багатьох засобах масової інформації, досить часто як члени агресивної частини суспільства, що характеризується зниженими розумовими здібностями, аморальними установками й криміногенними схильностями. Звернення до єдиноборства пов'язане ще й із тим, що заняття цим видом спорту стали популярними й навіть масовими, а людина, яка володіє прийомами єдиноборства, є озброєною [1, с. 24].

Використання інтерактивних технологій і методів педагогічної дії у спортивній діяльності передбачає відмінну від звичної логіки тренувального процесу: не від теорії до практики, а від формування нового фізкультурно-спортивного досвіду до його теоретичного осмислення через застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження нами були використані сучасні дослідження в галузі професійної підготовки дзюдоїстів, фахівців фізичної культури та спорту: К. В. Ананченка [1], А. Ш. Гаданова [2], В. Г. Манолак [3], О. О. Новикова [4], С. Л. Пакуліна [5], В. В. Путіна [6], Р. П. Пархомовича [7], В. С. Сагітової [8] та інших авторів. Сучасні напрями розвитку фізичної культури та спорту в Україні вимагають

нових підходів до використання в тренувальному процесі передових інтерактивних технологій і методів педагогічного впливу. Однак до останнього часу науковим обґрунтуванням системи управління тренувальною діяльністю дзюдоїстів-ветеранів шляхом активного застосування інтерактивних методів педагогічної дії конкретно ніхто не займався.

Мета дослідження – система управління тренувальною діяльністю дзюдоїстів-ветеранів шляхом активного застосування інтерактивних методів педагогічної дії.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що професійно-особовий розвиток дзюдоїстів-ветеранів набуває характеру результативної педагогічної системи, якщо визначено основні показники професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів і можливості їх корекції з використанням інтерактивних методів педагогічної дії.

Завдання дослідження: встановити характер взаємовпливу спортивної діяльності та професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів; виявити провідні чинники й педагогічні умови, що обумовлюють професійно-особовий розвиток дзюдоїстів-ветеранів; розкрити педагогічні можливості й особливості, що обумовлюють прискорення особового зростання та професійної майстерності дзюдоїстів-ветеранів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури та спорту на 2011 – 2015 рр. Харківської державної академії фізичної культури за темою «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих єдиноборців».

Методи і організація дослідження. Складний характер управління тренувальною діяльністю дзюдоїстів-ветеранів шляхом активного застосування інтерактивних методів педагогічної дії зумовив залучення системного підходу, використання історико-логічного та психолого-педагогічного аналізу цієї проблеми. При проведенні дослідження застосовувалися такі методи: узагальнення літературних і документальних джерел; теоретичний аналіз; експертна оцінка й самооцінка; вивчення показників мотивації дзюдоїстів-ветеранів; дослідження етичних якостей дзюдоїстів-ветеранів; вивчення професійного самовизначення; педагогічний експеримент; статистичний аналіз матеріалів дослідження.

Виклад основного матеріалу. У ході проведеного дослідження нами виявлено основні суперечності, що негативно впливають на ефективність підготовки дзюдоїстів-ветеранів: між наявністю істотних досягнень у розробці сучасних інтерактивних технологій і методичною невпорядкованістю їх використання в практиці підготовки дзюдоїстів-ветеранів; між зростаючими вимогами до рівня професійної компетентності та спортивної результативності дзюдоїстів-ветеранів і відсутністю належного інформаційно-технічного забезпечення їх діяльності; між необхідністю постійного застосування в системі професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів сучасних інтерактивних методів педагогічного впливу й обмеженістю доступу до них у реальних умовах навчально-тренувального процесу. Аналіз основних положень інтерактивного навчання, показав, що воно передбачає відмінну від звичної логіки освітнього процесу: не від теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення. Ділячись своїми знаннями й досвідом спортивної діяльності, учасники навчально-тренувального процесу беруть на себе частину навчальних функцій тренера, що підвищує їх мотивацію і сприяє більшій продуктивності навчання. Таким чином, інтерактивне навчання – це спосіб пізнання, здійснюваний у формах спільної діяльності тих, що навчаються: всі учасники навчально-тренувального процесу взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації,

оцінюють дії колег і свою власну поведінку, занурюються в реальну атмосферу ділової співпраці з вирішення проблем.

На нашу думку, інтерактивні методи педагогічної дії через свою специфіку можуть бути особливо ефективні у професійній і спортивній освіті. З їх допомогою одночасно вирішуються три завдання: навчально-пізнавальне; комунікаційно-розвиваюче; соціально-орієнтаційне, результати якої виявляються вже за межами навчального часу та простору. Вивчення передового фізкультурно-спортивного досвіду свідчить про те, що інтерактивні методи навчання дозволяють інтенсифікувати процес спортивної взаємодії, засвоєння і творчого застосування знань при вирішенні навчально-тренувальних завдань дзюдоїстів-ветеранів. При цьому спортивно-педагогічна ефективність забезпечується за рахунок активнішого включення дзюдоїстів-ветеранів у процес не тільки отримання, але й безпосереднього використання знань і спортивно-прикладних умінь і навиків. Якщо форми й методи інтерактивного навчання застосовуються регулярно, то у дзюдоїстів-ветеранів формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, зникає страх висловити неправильне припущення (оскільки помилка не спричиняє негативної оцінки) і встановлюються довірчі стосунки з партнерами з тренування і тренером.

В інтерактивному навчально-тренувальному процесі кожен дзюдоїст-ветеран вносить свій внесок у загальний результат групової роботи, процес навчання та тренування стає більш осмисленим і цілеспрямованим. Уміле застосування інтерактивних методів педагогічної дії у спортивній діяльності підвищує мотивацію й залучення учасників тренувального процесу щодо вирішення обговорюваних проблем, що дає емоційний поштовх до подальшої пошукової активності дзюдоїстів-ветеранів, спонукає їх до конкретних дій. Дуже важливе те, що в спортивній діяльності, особливо в дзюдо, інтерактивне навчання формує здатність мислити неординарно, по-своєму бачити проблемну ситуацію, виходити з неї; обґрунтовувати свої позиції, свої життєві цінності, вступати в спортивне спілкування, проявляючи при цьому толерантність по відношенню до своїх суперників, необхідний такт, доброзичливість до учасників навчально-тренувального процесу, сумісне знаходження шляхів взаєморозуміння. Проте вивчення теоретичних і практичних питань професійно-особового розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів свідчить про те, що ефективність їх рішення в навчально-тренувальному процесі не повною мірою враховує необхідність постійного застосування інтерактивних методів педагогічної дії, оновлення змістовно-інформаційної, методичної й нормативно-правової бази. Такий обмежений підхід не може бути педагогічно виправданим. У сучасних умовах важливі педагогічні технології, що забезпечують у фахівців знання й навички з ефективного пошуку, переробки й добування необхідної інформації.

Проведений нами аналіз ефективності системи професійно-особового розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів свідчить про наявність ряду суперечностей, які не можуть бути успішно дозволені в рамках існуючих організаційних форм тренувального процесу. Аналіз літературних джерел дозволив нам також встановити, що до значущих чинників, що знижують ефективність професійно-особового розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів належать:

- розмите вивчення педагогічних умов особово-професійного розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів і низький рівень їх інформаційної компетентності;
- науково-теоретична й експериментальна необґрунтованість педагогічної системи професійно-особового розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів.

Дослідження нами проводилося в декілька етапів. У ході першого етапу (2009-2010 рр.) здійснювався аналіз стану проблеми за літературними й документальними джерелами; досліджувалися різні організаційно-дидактичні форми професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів; вивчалися інтерактивні методи педагогічної дії та їх роль у побудові сучасних педагогічних систем; аналізувалася можливість використання інтерактивних методів педагогічної дії в професійному розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів і спортивних фахівців дзюдо; формулювалися гіпотеза, мета й завдання експериментального дослідження.

На другому етапі (2011-2012 рр.) обґрунтовувалися методи експериментального дослідження, підбирався адекватний поставленим завданням методичний інструментарій з дослідження цих питань; розкривалися основні суперечності й чинники, що знижують ефективність професійного розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів; визначалися їх професійно-значущі характеристики та ступінь інформаційної компетентності; встановлювалися педагогічні умови й особливості, що обумовлюють професійно-особове зростання й розвиток дзюдоїстів-ветеранів і фахівців дзюдо.

На третьому етапі (2012-2013 рр.) експериментально обґрунтовувалися зміст і організаційно-дидактичні форми підвищення ефективності професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів на основі застосування передових інформаційних та інтерактивних методів педагогічної дії; створювалася й упроваджувалася в спортивну практику педагогічна система професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів на основі застосування інтерактивних методів педагогічного впливу й організаційно-дидактичних форм підвищення кваліфікації та ліцензування основних категорій фахівців дзюдо. До дослідження нами було повернуто 47 спортсменів ($n = 47$), групу з 28 чоловіків і 19 жінок – дзюдоїстів-ветеранів спортивного клубу дзюдо «Слобожанець» м. Харкова. Зміна середніх показників розвитку етичних якостей у дзюдоїстів-ветеранів за підготовчий і змагальний періоди наведена на рисунку 1. Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу свідчать про те, що в структурі професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів виділяються два базові аспекти. Перший аспект – це ухвалення системи гуманістичних цінностей, орієнтація на особове зростання, духовний і професійний розвиток, прагнення допомагати людям, служити суспільству. Досягнення цих цінностей у житті підкріплюється вираженою внутрішньою мотивацією діяльності, спрямованістю особи на діяльність і спілкування, сформованими вольовими властивостями й самоконтролем, а також етичними якостями особи, високою моральною нормативністю й колективізмом.

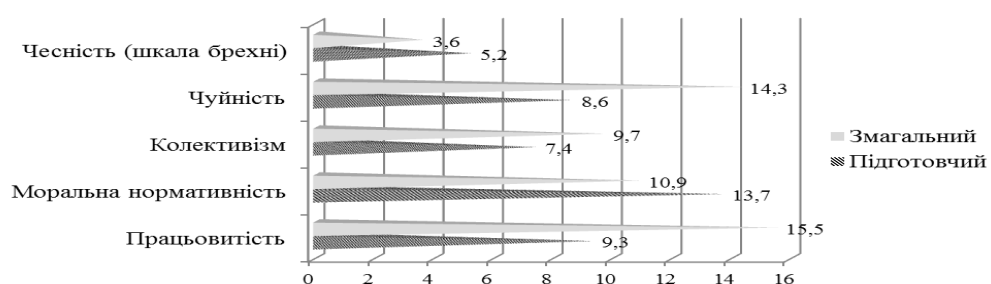

Рис. 1. Зміна середніх показників розвитку етичних якостей у дзюдоїстів-ветеранів за підготовчий і змагальний періоди (розроблено автором)

Другий аспект складає особова стійкість і адаптивність, що включає реалістичну високу самооцінку, низьку тривожність і нервово-психічну стійкість, орієнтацію на довіру і співпрацю з людьми, позитивне ставлення до оточуючих, пов'язане з позитивним емоційним досвідом спілкування з близькими, сімейним оточенням.

Порівняння отриманих результатів кореляційно-регресійного аналізу з аналізом вираженості показників професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів свідчить про те, що не всі складові його базових аспектів розвиваються у спортсменів рівномірно. Заняття дзюдо понад усе сприяють формуванню цінностей автономії, фізичної та особової сили, упевненості в собі й товариськості, вольових якостей і спрямованості на діяльність. Цінності духовного розвитку, альтруїзму і служіння, особового зростання фактично не розвиваються без спеціальної виховної і психологічної роботи зі спортсменами.

Рішення третьої задачі нашого дослідження з теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки педагогічної системи професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів передбачало визначення її відповідності вимогам сучасної інтерактивної технології. Виходячи з цього, процедура наукового обґрунтування педагогічної системи професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів нами розглядалася, перш за все, як спосіб управління їх тренувальною діяльністю шляхом активного застосування інтерактивних методів педагогічної дії.

Педагогічна система професійно-особового розвитку спортсменів-єдиноборців з використанням інтерактивних методів педагогічної дії є впорядкованою відповідно до кваліфікаційних вимог сукупністю мети, завдань, принципів, а також засобів, форм, методів і організаційно-педагогічних умов, які створюють процес прискорення професійно-особового розвитку спортсменів-єдиноборців на основі активного використання передових телекомунікаційних технологій та інтерактивних методів педагогічного впливу (рис. 2).

Формуючий експеримент з перевірки ефективності педагогічної системи професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів з використанням інтерактивних методів був проведений на базі спортивного клубу дзюдо «Слобожанець» м. Харкова в реальних умовах тренувальної діяльності випробовуваних. В експерименті взяло участь 47 спортсменів, включаючи членів збірної команди України з дзюдо серед ветеранів. Був проведений цикл теоретичних і методичних занять у рамках постійного семінару з професійного розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів. Організація проведення педагогічного експерименту складалася з двох частин.

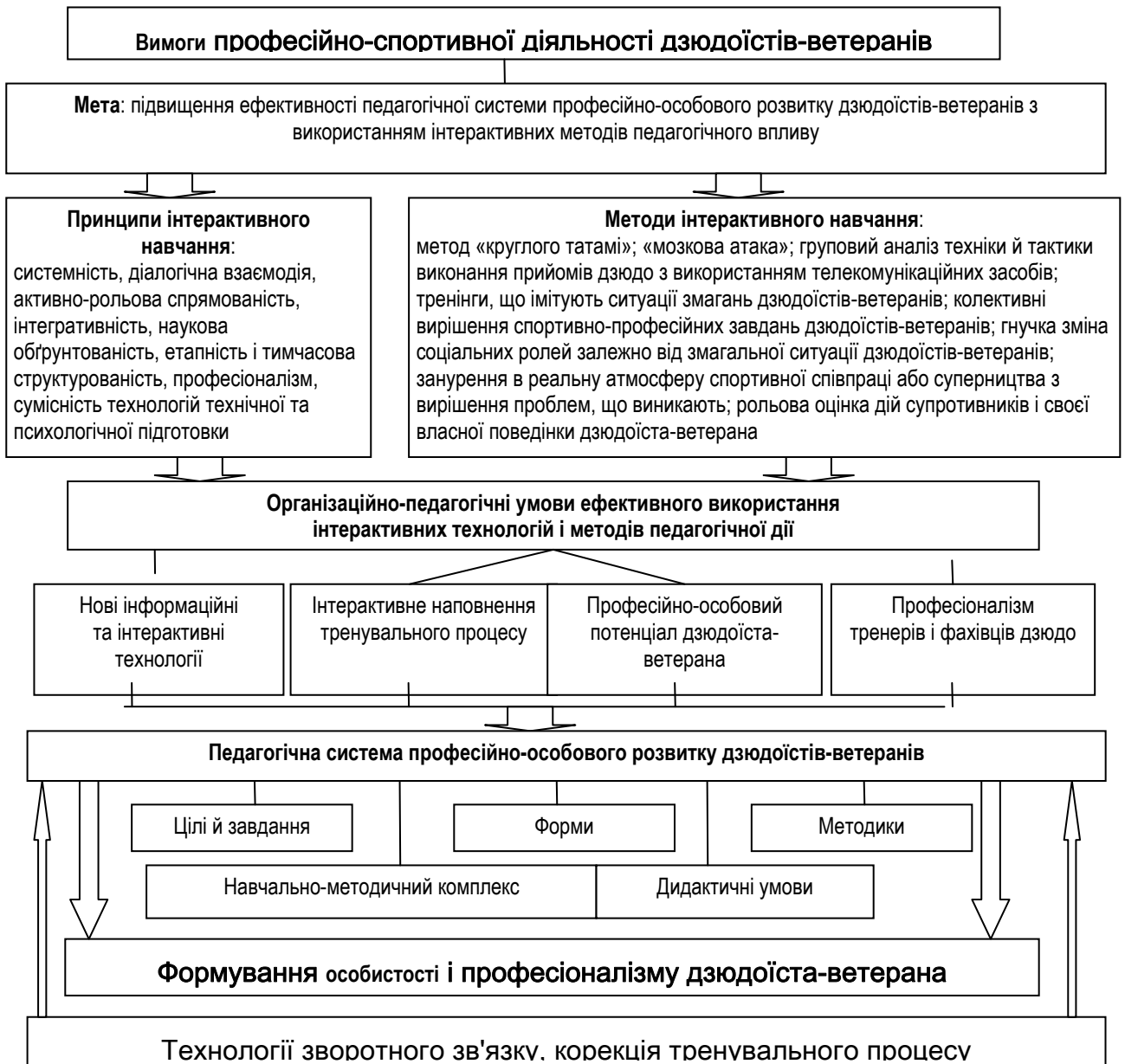

Рис. 2. Структурно-функціональні компоненти педагогічної системи професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів з використанням інтерактивних методів (розроблено автором)

Основне завдання першої частини експерименту полягало у прискоренні професійно-особового розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів на основі інтерактивних методів педагогічного впливу. Розробка змісту, інтерактивних форм і методів педагогічного впливу, а також відбір необхідного навчально-методичного матеріалу здійснювалися фахівцями високої кваліфікації Харківського вищого училища фізичної культури № 1, що мають багатий досвід тренерської та педагогічної діяльності. Програма з професійного розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів була розрахована на 60 годин, з них: 30 – під керівництвом тренерів і 30 – у формі самостійної роботи. Особливістю програми було те, що на прикладах з практики підготовки дзюдоїстів-ветеранів розглядалися конкретні психолого-педагогічні ситуації їх професійного розвитку й саморозвитку. У процесі навчання учасникам експерименту надавалася індивідуальна допомога у вигляді консультацій з тематики експериментальної програми, пропонувалися інтерактивні навчально-методичні розробки й література.

У ході подальшого вивчення програмного матеріалу акцент було зроблено на особливостях спортивно-професійної діяльності дзюдоїстів-ветеранів та інтерактивних формах. Підготовка й захист доповіді на задану

тому стала підсумком навчання дзюдоїстів-ветеранів, що взяли участь в експерименті. Результати проведеного порівняльного експерименту, отримані на основі експертної оцінки випробовуваних дзюдоїстів-ветеранів, свідчать про те, що найбільш виражені зрушення відбулися в показниках, що характеризують спортивно-професійну результативність; уміння користуватися інтерактивними методами засвоєння знань і навиків; готовність до особово-професійного вдосконалення; здатність до об'єктивної оцінки результатів своєї спортивної успішності та професійної компетентності; володіння сучасними способами особової взаємодії (таблиця 1).

Таблиця 1

Порівняння показників професійного розвитку й саморозвитку дзюдоїстів-ветеранів до і після експерименту

Показники	Результати, балів	
	до експерименту	після експерименту
1. Зміцнення і збереження здоров'я	8,3±0,1	9,2±0,1
2. Спортивно-професійна результативність	5,9± 0,3	7,4±0,2
3. Задоволеність заняттями	6,4± 0,2	8,2± 0,1
4. Готовність до особово-професійного вдосконалення	5,2± 0,1	7,8± 0,1
5. Здатність до об'єктивної оцінки результатів своєї спортивної успішності та професійної компетентності	6,8±0,1	8,1± 0,1
6. Наявність можливостей вирішувати проблемні завдання	6,7±0, 2	8,9±0,1
7. Уміння користуватися інтерактивними методами засвоєння знань і навиків	6,2±0,3	7,9±0,2
8. Готовність до комунікацій і взаємодії	7,4±0,2	8,5±0,1
9. Мотивація досягнення успіху	8,1± 0,1	8,7± 0,1
10. Цілеспрямованість	7,7± 0,2	8,4± 0,1
11. Загальна культура розвитку	7,6 ± 0,3	8,5± 0,1
12. Колективізм, комунікативні уміння й навички	7,1± 0,2	8,2±0,1
13. Організаторські здібності	6,9± 0, 1	7,8± 0,2
14. Сприйнятливність до новацій	6,8± 0,1	7,6± 0,1
15. Стресостійкість	6,2± 0,3	8,3± 0,2

Отримані в таблиці результати представлені за 10-бальною шкалою відповідно до даних експертної оцінки. Отримані результати підтверджуються даними самооцінки випробовуваних. Так 51,2% учасників експерименту високо оцінюють себе в знаннях основ дзюдо; 47,8% в оцінці результатів своєї спортивної діяльності; 44,8% – в загальній спортивній культурі поведінки; 51,9% – в готовності до професійного вдосконалення; 48,7% – у прагненні до самоосвіти; 53,4% – у професійній компетентності тощо. Зведений показник ефективності виступів спортсменів дзюдо, що взяли участь в експерименті, в 2013 році порівняно з 2012 виріс на 14,2%. Особливо помітні зрушення відбулися в підготовці спортсменів високого класу – 29,6%. Позитивна динаміка показників досягнень спортсменів-ветеранів федерації дзюдо України за останні роки також може бути пов'язана з реалізацією системи професійно-особового розвитку спортсменів на основі інтерактивних методів педагогічного впливу. Підтвердженням тому є результати успішних виступів членів збірної команди України з дзюдо серед ветеранів на чемпіонатах світу, Європи. Аналіз підсумків їх виступів показує, що в соціально-економічних умовах, що змінилися, необхідність реформування системи професійно-особового вдосконалення дзюдоїстів-ветеранів не викликає сумнівів і є найважливішою умовою подальшого розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні.

ВИСНОВКИ Управління тренувальною діяльністю дзюдоїстів-ветеранів необхідно здійснювати шляхом активного застосування інтерактивних методів педагогічної дії. Проведене дослідження дозволило виробити такі практичні рекомендації. На базі Федерації дзюдо України й обласних федерацій дзюдо доцільно організувати

семінари професійно-особового розвитку дзюдоїстів-ветеранів, що постійно діють, з використанням інтерактивних методів педагогічної дії. Пріоритетними завданнями семінарів необхідно зробити такі:

- надання консультативної допомоги дзюдоїстам-ветеранам у зміцненні здоров'я, прискоренні їх особового зростання;
- підвищення інтерактивної компетентності викладацького і тренерського складу;
- розробка навчально-методичних комплексів інтерактивного навчання з професійного вдосконалення фахівців дзюдо (дзюдоїстів-ветеранів, тренерів, спортивних суддів, менеджерів та ін.);
- створення інформаційно-аналітичної бази даних на всіх перспективних дзюдоїстів-ветеранів, що беруть участь в офіційних змаганнях, що проводяться федераціями дзюдо;
- інтерактивне забезпечення реалізації комплексних цільових програм підготовки збірної команди України з дзюдо серед ветеранів і найближчого її резерву;
- розробка й обговорення основних напрямів наукових досліджень у галузі теорії й методики інтерактивного навчання у ветеранському дзюдо та їх упровадження в навчально-тренувальний процес федерацій різних рівнів;
- участь у підвищенні кваліфікації та професійній перепідготовці викладацьких і наукових кадрів кафедр спортивного єдиноборства фізкультурних ВНЗ України;
- підготовка й видання навчальної й науково-методичної літератури з використання сучасних інтерактивних технологій у дзюдо.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ – це розробка ефективних інтерактивних технологій і їх застосування на всіх етапах навчання й удосконалення дзюдоїстів від ДЮСШ до команди майстрів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананченко К. В. Основные направления совершенствования технической подготовки борцов дзюдо высокого класса / К. В. Ананченко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2003. – № 6. – С. 74-76.
2. Манолаки В. Г. Методика подготовки дзюдоисток различной квалификации / В. Г. Манолаки. – СПб. : СПбУ, 1993. – 180 с.
3. Новиков А. А. Система подготовки борцов с учетом квалификации и возраста / А. А. Новиков, А. И. Колесов // Спортивная борьба : Ежегодник. – М., 1972. – С. 5.
4. Пакулин С. Л. Дзюдо как философия решения насущных проблем в Украине [Електронний ресурс] / С. Л. Пакулин. – Режим доступу : [http : // judo-dinamo. org. ua](http://judo-dinamo.org.ua).
5. Пархомович Г. П. Основы классического дзюдо (учебно-методическое пособие для тренеров и спортсменов) / Г. П. Пархомович. – Пермь : «Уралпресс». 1993. – 302 с.
6. Путин В. В. Шестаков Б. В. Левицкий А. Г. Дзюдо : история, теория, практика / В. В. Путин, Б. В. Шестаков, А. Г. Левицкий. – Архангельск : ИД «СК», 2000. – 154 с.
7. Сагитова В. С. Морфо-функциональные особенности сердечно-сосудистой системы у ветеранов спорта : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. мед. наук : 14.00.51 / В. С. Сагитова. – М., 2007. – 22 с.

Аннотація. Перебейнос В.Б. Управление тренировочной деятельностью дзюдоистов-ветеранов путем активного применения интерактивных методов педагогического воздействия.

Формирующий эксперимент по проверке эффективности педагогической системы профессионально-личностного развития дзюдоистов-ветеранов с использованием интерактивных методов был проведен в реальных условиях тренировочной деятельности испытуемых. Акцент был сделан на особенности спортивно-профессиональной деятельности дзюдоистов-ветеранов и интерактивные формы обучения (семинары по типу «круглое татами», деловые игры, тренинги, имитирующие соревновательные ситуации, коллективные решения спортивно-профессиональных задач; поощрение к гибкой смене социальных ролей, погружение в реальную атмосферу спортивного сотрудничества или соперничества по разрешению возникающих проблем, оценка действий партнеров и своего собственного поведения и др.). Положительным результатом воздействия экспериментальной программы явились сдвиги в параметрах, характеризующих эффективность развития дзюдоистов-ветеранов, прошедших экспериментальный курс.

Ключевые слова: интерактивные формы обучения, дзюдоист-ветеран, тренировочная деятельность, педагогическая система, спорт.

Annotation. Perebeynos V.B. Control over the training activity of judoists-veterans by active application of interactive methods of pedagogical influence.

A forming experiment on verification of the efficiency of pedagogical system of professionally-personality development of judoists-veterans with the use of interactive methods has been conducted in the real terms of training activity of examinee. The features of sporting-professional activity of judoists-veterans and interactive forms of teaching (seminars on a type «round tatami», business games, trainings, imitating competition situations, collective decisions of sporting-professional tasks; encouragement to the flexible changing of social roles, immersion in the real atmosphere of sporting collaboration or rivalry on solving the nascent problems, estimation of actions of partners and own behavior and other) have been accented. The positive result of the influence of the experimental program were the changes in parameters, characterizing the efficiency of judoists-veterans' development, who have passed an experimental course.

Key words: interactive forms of teaching, judoist-veteran, training activity, pedagogical system, sport.

**Пічурін В.В.
Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені В.А.Лазаряна**

РОЗВИТОК ВЕСТИБУЛЯРНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ-ЗАЛІЗНИЧНИКІВ В ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ І ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Приведено результати дослідження розвитку вестибулярної стійкості у студентів-залізничників в процесі психологічної і психофізичної підготовки під час навчальних занять з фізичного виховання.

Ключові слова: психологічна і психофізична підготовка, психомоторика, вестибулярна стійкість, фізичне виховання.

Постановка проблеми. Ряд видів професійної праці в галузі залізничного транспорту потребують від людини високого рівня розвитку такої характеристики її психомоторики як вестибулярна стійкість (здатність